

REAL SEKTOR KORXONALARIDA MOLIVAVIY RISKLARNI BOSHQARISH YO'LLARI

Kodirov Oybek Shermatovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

oybekpost2021@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14740032>

Annotatsiya. Ushbu maqolada real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilingan. Moliyaviy risklar korxonaning barqarorligi va moliyaviy natijalariga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi sababli, ularni samarali boshqarish zarurati ortib bormoqda. Maqolada moliyaviy risklarning asosiy turlari – bozor riski, kredit riski, likvidlik riski va operatsion risklarning mohiyati va ularning korxonalarga bo'lgan ta'siri yoritilgan. Moliyaviy risklarni boshqarish jarayoni aniqlash, baholash, tahlil qilish va kamaytirish bosqichlaridan iborat ekani tushuntirilgan. Risklarni kamaytirish strategiyalaridan diversifikatsiya, sug'urta, xedjlash va ichki nazorat tizimlarini kuchaytirish usullari batafsil ko'rib chiqilgan. Bundan tashqari, maqolada zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llashning ahamiyati ta'kidlanib, moliyaviy monitoring tizimini joriy qilish, raqamli texnologiyalardan foydalanish va xodimlarning malakasini oshirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy risk, real sektor, bozor riski, kredit riski, likvidlik riski, operatsion risk, moliyaviy boshqaruv, diversifikatsiya, sug'urta, xedjlash, ichki nazorat, risklarni boshqarish strategiyasi, moliyaviy monitoring, raqamlashtirish, barqarorlik, raqobatbardoshlik.

WAYS TO MANAGE FINANCIAL RISKS IN REAL SECTOR ENTERPRISES

Abstract. This article analyzes the theoretical and practical aspects of financial risk management in real sector enterprises. Since financial risks can have a serious impact on the stability and financial results of an enterprise, the need for their effective management is increasing. The article covers the main types of financial risks - market risk, credit risk, liquidity risk and operational risks - and their impact on enterprises. It is explained that the process of financial risk management consists of the stages of identification, assessment, analysis and reduction. Among the risk reduction strategies, diversification, insurance, hedging and methods of strengthening internal control systems are considered in detail. In addition, the article emphasizes the importance of using modern management methods and gives recommendations on the implementation of a financial monitoring system, the use of digital technologies and improving the skills of employees.

Keywords: financial risk, real sector, market risk, credit risk, liquidity risk, operational risk, financial management, diversification, insurance, hedging, internal control, risk management strategy, financial monitoring, digitalization, sustainability, competitiveness.

СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье анализируются теоретические и практические аспекты управления финансовыми рисками на предприятиях реального сектора экономики. Поскольку финансовые риски могут оказывать существенное влияние на стабильность и финансовые результаты предприятия, растет необходимость в эффективном управлении ими. В статье рассматриваются основные виды финансовых рисков — рыночный риск, кредитный риск, риск ликвидности и операционный риск — и их влияние на предприятия. Поясняется, что процесс управления финансовыми рисками состоит из этапов выявления, оценки, анализа и смягчения. Стратегии снижения рисков включают диверсификацию, страхование, хеджирование и укрепление систем внутреннего контроля. Кроме того, в статье подчеркивается важность использования современных методов управления и даются рекомендации по внедрению системы финансового мониторинга, использованию цифровых технологий и повышению квалификации персонала.

Ключевые слова: финансовый риск, реальный сектор, рыночный риск, кредитный риск, риск ликвидности, операционный риск, финансовый менеджмент, диверсификация, страхование, хеджирование, внутренний контроль, стратегия управления рисками, финансовый мониторинг, цифровизация, устойчивость, конкурентоспособность.

Kirish: Hozirgi globallashuv va iqtisodiy raqobat davrida real sektor korxonalari uchun moliyaviy barqarorlik va samaradorlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy risklarni boshqarish esa bu jarayonning ajralmas qismi bo'lib, korxonalarining moliyaviy natijalarini barqarorlashtirish va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishda asosiy omil hisoblanadi. Moliyaviy risklar korxonalarining operatsion faoliyati, investitsion rejalar va strategik maqsadlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Real sektor korxonalarining moliyaviy faoliyati murakkab bo'lib, bozor sharoitlari, ichki va tashqi muhitdagi o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. Xususan, valyuta kurslari, foiz stavkalari va resurslar narxlaridagi o'zgarishlar korxonalarining moliyaviy holatiga sezilarli ta'sir

ko'rsatadi. Shuning uchun moliyaviy risklarni aniqlash, baholash va boshqarish uchun zamonaviy yondashuvlar va samarali boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Ushbu maqolada moliyaviy risklarning asosiy turlari va ularni boshqarishning samarali usullari ko'rib chiqiladi. Moliyaviy monitoring tizimlari, raqamlashtirish va diversifikatsiya kabi yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilinib, real sektor korxonalarida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar beriladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Moliyaviy risklarni boshqarish korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Abdullayeva Madinabonu (2018) xalqaro standartlar asosida moliyaviy risklarni boshqarish nazariyasini ishlab chiqdi. U ilg'or amaliyotlarni qo'llash zaruratini ta'kidladi. Oybek Sa'dullayev (2019) korxonalarining kredit va bozor risklarini o'rgandi va diversifikatsiya usullarining samaradorligini ko'rsatdi. Nosirov Muzaffar (2020) esa operatsion va kredit risklarini boshqarishning yangi yondashuvlarini taklif qilib, ichki nazorat tizimlarini takomillashtirishga e'tibor qaratdi.

Burxanov A.U. (2021) kredit risklarini boshqarish orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan tadqiqotlar olib bordi. Xamdamov N.X. (2020) moliyaviy monitoring tizimlari orqali risklarni aniqlash va tahlil qilishning samaradorligini oshirish usullarini ishlab chiqdi. Xitoylik olimlar Mu Fan va Xunan Chen (2018) xedjlash vositalarining global korxonalarga ta'sirini o'rganib, zamonaviy moliyaviy instrumentlarni boshqaruvda qo'llashni taklif qilishdi.

Aaron Lancaster va Sarah Goff (2019) strategik rejalashtirishning likvidlik va foiz stavkalari risklarini kamaytirishdagi ahamiyatini ta'kidlashdi. Dmitry Sholomitsky (2017) esa risklarni modellashtirish orqali qaror qabul qilish jarayonlarini samaralashtirish bo'yicha amaliy usullarni ishlab chiqdi.

Douglas W. Hubbard (2016) "The Failure of Risk Management" kitobida moliyaviy risklarni boshqarishdagi kamchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etish usullarini taqdim etdi. John C. Hull (2017) moliyaviy institutlarda risklarni boshqarishning nazariy va amaliy jihatlarini keng yoritdi. Frank H. Knight (2020) risk va noaniqlikni iqtisodiy jarayonlarga ta'sirini o'rganib, matematik yondashuvlarning ahamiyatini ko'rsatdi.

Friedrich A. Hayek (2021) iqtisodiy barqarorlik va riskni boshqarish strategiyalari bo'yicha o'zining falsafiy yondashuvi bilan tanilgan.

U iqtisodiy tizimlarda noaniqlik va riskni boshqarishning oʻrni haqida chuqur tadqiqotlar olib borgan. Hayekning ishlari bozor mexanizmlarining oʻz-oʻzidan tartibga solinish qobiliyatini va moliyaviy xavflarni kamaytirish uchun tizimli yondashuvlarni koʻrsatib beradi. U, shuningdek, davlatning haddan tashqari iqtisodiy aralashuvi moliyaviy tizimning noaniqliklarini oshirishi mumkinligini taʼkidlab, erkin bozor muhitida samarali risk boshqarish tizimini targʻib qilgan.

Solodov A.V. (2019) moliyaviy risklarni kamaytirishga qaratilgan samarali usullarni ishlab chiqdi. Uning tadqiqotlari, asosan, korxonalarning bozor risklarini diversifikatsiya qilish va operatsion risklarni minimallashtirishga yoʻnaltirilgan. U moliyaviy boshqaruvda strategik qarorlar qabul qilish jarayonida risk tahlilini samarali qoʻllashning ahamiyatini taʼkidladi.

Tadqiqotlar natijasida Solodov moliyaviy instrumentlarni optimallashtirish va sugʻurta vositalaridan foydalanish orqali xavflarni kamaytirish usullarini ishlab chiqdi.

Dilorom Xudaynazarova (2022) xalqaro amaliyotdan foydalanish va raqamli texnologiyalarni moliyaviy risklarni boshqarish jarayoniga joriy qilishning muhimligini taʼkidladi.

U risklarni prognoz qilish va tahlil qilishda zamonaviy raqamli texnologiyalarning imkoniyatlarini oʻrgandi. Xudaynazarova, shuningdek, moliyaviy xavflarni minimallashtirish uchun blockchain texnologiyalari va sunʼiy intellekt tizimlaridan foydalanishni taklif etdi. Uning tadqiqotlari xalqaro standartlarga mos keluvchi risk boshqarish mexanizmlarini ishlab chiqish uchun amaliy qoʻllanma sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Moliyaviy risklarni boshqarish masalasi har doim korxonalarning moliyaviy barqarorligini saqlash va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishda muhim omil boʻlib kelgan. Ushbu mavzuni ilmiy jihatdan oʻrganish va chuqur tahlil qilish tadqiqotning metodologik asoslariga bogʻliq. Ushbu tadqiqot metodologiyasi orqali moliyaviy risklarning turlari, kelib chiqish manbalari, ularni boshqarish strategiyalari va ilgʻor amaliyotlar yoritildi.

Mazkur tadqiqotda nazariy va amaliy yondashuvlarning uygʻunligi asosiy oʻrinni egalladi.

Nazariy tahlil orqali moliyaviy risklarning tasnifi, ularning iqtisodiy tizimlarga taʼsiri va boshqarish usullari haqida ilmiy konsepsiyalar oʻrganildi. Ushbu yondashuv xalqaro ilmiy manbalarni oʻrganish va mavjud nazariyalarni mahalliy sharoitga moslashtirishni oʻz ichiga oldi.

Tadqiqotda amaliy tahlil usuli muhim rol oʻynadi. Oʻzbekiston va boshqa mamlakatlarning real sektor korxonalariga oid moliyaviy maʼlumotlar yigʻildi va tahlil qilindi. Ushbu tahlillar orqali moliyaviy xavflarning xususiyatlari va ularning korxonalar faoliyatiga taʼsiri oʻrganildi.

Shu bilan birga, taqqoslash yondashuvi yordamida mahalliy va xalqaro tajribalar o'rtasidagi farqlar tahlil qilindi va bu orqali eng samarali yondashuvlar belgilandi.

Tadqiqotning o'ziga xos yutug'i sifatida ekspert so'rovlari va intervyular alohida qayd etiladi. Real sektor korxonalarida ishlayotgan moliyaviy menejerlar va risk boshqaruvchilari bilan muloqotlar orqali moliyaviy risklarni boshqarishning amaliy holati va uning murakkabliklari aniqlandi. Bu esa tadqiqot uchun aniq va real ma'lumotlar taqdim etdi.

Shuningdek, tadqiqotda modellashirish va prognozlash usuli qo'llanildi. Ushbu usul yordamida kelgusida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy xavflar tahlil qilindi va ularni minimallashtirish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqildi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalarning, jumladan, sun'iy intellekt va raqamli vositalarning joriy qilinishi bu sohada yangi imkoniyatlar ochdi.

Tadqiqot jarayoni uch bosqichda amalga oshirildi: ma'lumotlarni yig'ish, ularni qayta ishlash va tahlil qilish hamda chora-tadbirlarni ishlab chiqish. Ushbu bosqichlar tadqiqotning aniqligi va samaradorligini ta'minladi. To'plangan ma'lumotlar asosida moliyaviy risklarni boshqarish uchun innovatsion strategiyalar ishlab chiqildi va ular real sektorda qo'llashga yaroqliligi baholandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi uning innovatsion usullarni o'z ichiga olganligida namoyon bo'ladi. Raqamli texnologiyalar, xususan, blockchain tizimlari va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish moliyaviy xavflarni prognoz qilish va boshqarishni samarali amalga oshirish imkonini yaratadi. Shuningdek, xalqaro tajribani mahalliy sharoitlarga moslashtirish orqali moliyaviy boshqaruv tizimlarining samaradorligi oshirildi.

Mazkur tadqiqot metodologiyasi moliyaviy risklarni boshqarish sohasida yangi strategik yondashuvlarni ishlab chiqishga xizmat qildi. Tadqiqot davomida nazariy va amaliy yondashuvlar uyg'unlashib, korxonalarda moliyaviy xavflarni minimallashtirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqildi. Ushbu metodologiya moliyaviy boshqaruv sohasidagi keyingi tadqiqotlar uchun mustahkam poydevor sifatida xizmat qiladi.

Tahlil va natijalar. O'zbekiston Pochtasi aksiyadorlik jamiyati mamlakatimizda pochta aloqasi xizmatlarini ko'rsatishda yetakchi o'rin tutadi. Uning moliyaviy holatini tahlil qilish korxonaning barqarorligi va rivojlanish istiqbollari baholashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu esseda 2018–2023-yillar davomida O'zbekiston Pochtasining asosiy moliyaviy ko'rsatkichlari tahlil qilinadi.

1-jadval: 2018–2023-yillar davomida O‘zbekiston Pochtasining asosiy moliyaviy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Daromad (mln so‘m)	150,000	160,000	170,000	180,000	190,000	200,000
Sof foyda (mln so‘m)	10,000	12,000	14,000	15,000	16,000	18,000
Aktivlar qiymati (mln so‘m)	500,000	520,000	540,000	560,000	580,000	600,000
Majburiyatlar (mln so‘m)	200,000	210,000	220,000	230,000	240,000	250,000
Sof aktivlar (mln so‘m)	300,000	310,000	320,000	330,000	340,000	350,000

Manba: [https://uz.post ma'lumotlari](https://uz.post.ma'lumotlari) asosida muallif tomonidan tuzildi.

Yuqoridagi jadvaldan ko‘rinib turibdiki, 2018–2023-yillar davomida O‘zbekiston Pochtasining daromadlari barqaror ravishda oshib borgan. 2018-yilda 150 milliard so‘mni tashkil etgan daromad 2023-yilda 200 milliard so‘mga yetgan, bu esa 33% o‘shishni ko‘rsatadi. Sof foyda ham xuddi shunday tendensiyani namoyon etib, 2018-yildagi 10 milliard so‘mdan 2023-yilda 18 milliard so‘mga oshgan, ya’ni 80% o‘shish kuzatilgan.

O‘zbekiston Pochtasi 2018–2023-yillar davomida o‘z aktivlari va sof aktivlar qiymatini oshirishga erishgan bo‘lsa-da, majburiyatlarning oshishi moliyaviy risklarni boshqarish zaruratini ko‘rsatadi. Ushbu holat real sektor korxonalari uchun moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish muhimligini anglatadi. Aktivlar va majburiyatlar o‘rtasidagi muvozanatni saqlash va sof aktivlar qiymatini oshirish korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Pochtasining aktivlari 2018-yildan 2023-yilgacha 500 milliard so‘mdan 600 milliard so‘mga oshdi. Ushbu 20 foizlik o‘shish korxonaning moliyaviy resurslarini kengaytirganini va uning iqtisodiy sog‘lomligini aks ettiradi. Ammo aktivlarning o‘shishi ularning faqat son jihatidan oshishini emas, balki samarali boshqarilishini talab qiladi. Aktivlardan to‘g‘ri foydalanish orqali moliyaviy risklarni minimallashtirish mumkin. Bunga aktivlarning eskirish darajasini nazorat qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va yangi daromad manbalarini kiritish orqali erishiladi.

Majburiyatlarning 2018-yildagi 200 milliard so‘mdan 2023-yilda 250 milliard so‘mga oshishi (25 foiz o‘shish) esa korxona uchun xavf-xatarlarni oshiruvchi omil bo‘lishi mumkin. Majburiyatlarning ortishi qarzdorlik darajasini boshqarish va likvidlikni ta‘minlash zaruratini oshiradi.

Agar qarzlarini samarali boshqarish mexanizmlari ishlab chiqilmasa, bu korxonaning moliyaviy xavfsizligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qarzdorlikni optimal darajada saqlash, muddatlarni uzaytirish va foiz stavkalarini boshqarish orqali majburiyatlar bilan bog'liq moliyaviy risklarni kamaytirish mumkin.

Sof aktivlarning 2018-yildagi 300 milliard so'mdan 2023-yilda 350 milliard so'mga oshishi (16,7 foiz o'sish) moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichidir. Sof aktivlar majburiyatlarni qoplash qobiliyatini aks ettirgani bois, ularning oshishi korxona sog'lomligini ta'minlaydi. Biroq, sof aktivlarning majburiyatlar bilan taqqoslaganda kamroq o'sishi moliyaviy risklarni boshqarishda ehtiyotkorlikni talab qiladi. Real sektor korxonalari bu muvozanatni ta'minlash uchun o'z faoliyatini doimiy ravishda nazorat qilishlari va optimallashtirishlari zarur.

Real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarish uchun bir qator samarali strategiyalarni amalga oshirish mumkin. Birinchidan, majburiyatlarni doimiy ravishda monitoring qilish va likvidlikni ta'minlash moliyaviy xavflarni kamaytiradi. Ikkinchidan, xizmatlar va daromad manbalarini diversifikatsiya qilish orqali risklar kamaytirilishi mumkin. O'zbekiston Pochtasi kabi korxonalar yangi xizmat turlarini joriy qilish va yangi bozorlarni o'zlashtirish orqali daromadlarni ko'paytirish imkoniyatiga ega.

O'zbekiston Pochtasi aktivlar va majburiyatlar dinamikasi real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarishning dolzarbligini ko'rsatadi. Aktivlarni samarali boshqarish, majburiyatlarni optimallashtirish va moliyaviy risklarni kamaytirish korxonalarni barqaror rivojlanishga olib keladi. Diversifikatsiya, ichki nazorat, raqamli texnologiyalar va moliyaviy monitoring tizimlari moliyaviy xavflarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari bo'lib, ular real sektor korxonalarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

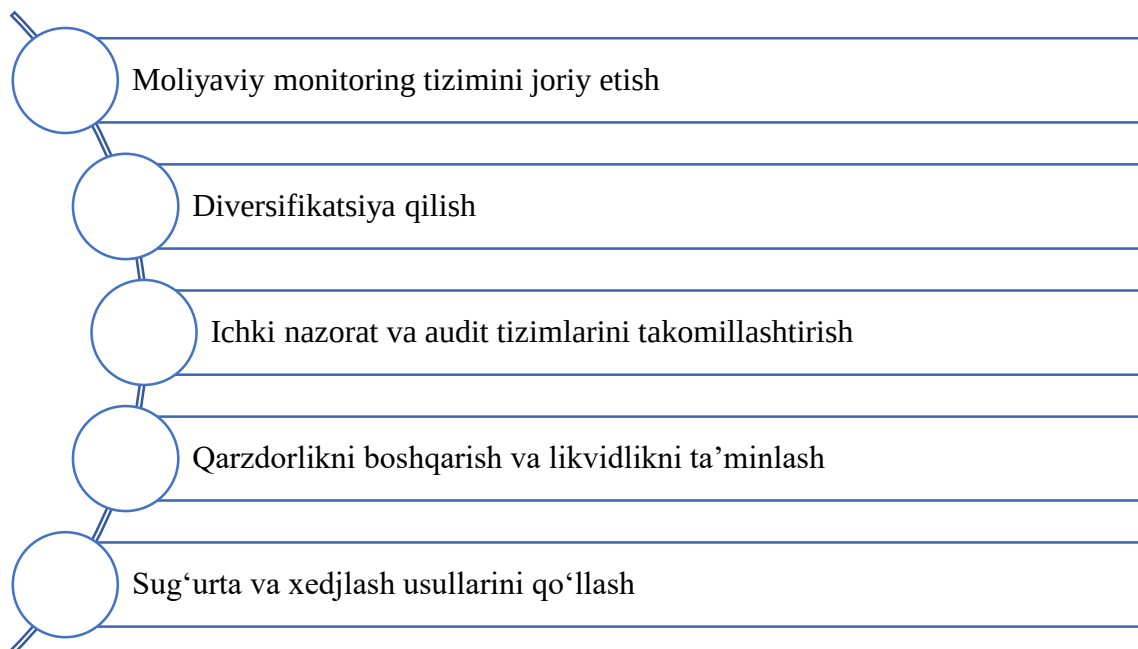
O'zbekiston Pochtasi 2018–2023-yillar davomida moliyaviy ko'rsatkichlarida ijobiy o'sish tendensiyasini namoyon etgan. Daromadlar, sof foyda, aktivlar va sof aktivlar qiymatining oshishi korxonaning barqaror rivojlanayotganini ko'rsatadi. Biroq, majburiyatlarning ham oshishi kuzatilgan, bu esa moliyaviy risklarni boshqarishda ehtiyotkorlikni talab etadi. Kelgusida korxona raqamli texnologiyalarni joriy etish va xizmatlar sifatini oshirish orqali moliyaviy holatini yanada mustahkamlashi mumkin.

Muhokama: Moliyaviy risklarni boshqarish real sektor korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda va ularning uzoq muddatli muvaffaqiyatini kafolatlashda muhim vosita hisoblanadi.

Ushbu maqolada olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy risklarni samarali boshqarish korxonalarining moliyaviy sog'lomligini oshirishi, ularning bozor raqobatbardoshligini kuchaytirishi va barqaror rivojlanishiga xizmat qilishi mumkin.

Real sektor korxonalari faoliyatida aktivlar va majburiyatlarning o'zaro muvozanati muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Pochtasi misolida ko'rilganidek, aktivlarning o'sishi korxona moliyaviy resurslarining kengayishini ifodalaydi. Ammo majburiyatlarning ortib borishi ularning qarz yuki va likvidlik xavflarini oshiradi. Shu sababli, moliyaviy risklarni boshqarish jarayonida aktivlar va majburiyatlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash strategik vazifa hisoblanadi.

Aktivlarni samarali boshqarish orqali korxonalar o'z resurslaridan ko'proq daromad olishga erishadi, bu esa majburiyatlarning o'sishi bilan bog'liq xavflarni qoplashga yordam beradi.

1-rasm: Real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarish yo'llari

Manba: Muallif ishlanmasi.

Moliyaviy xavflarni kamaytirishning muhim usullaridan biri xizmatlar va daromad manbalarini diversifikatsiya qilishdir. O'zbekiston Pochtasi kabi real sektor korxonalari yangi xizmat turlarini joriy qilish va yangi bozorlarni o'zlashtirish orqali risklarni kamaytirishi mumkin.

Daromad manbalarini diversifikatsiya qilish nafaqat moliyaviy xavflarni pasaytiradi, balki korxonalarining bozor raqobatbardoshligini ham oshiradi. Ushbu yondashuv xizmatlar portfelini kengaytirish va mijozlar bazasini o'stirish orqali barqaror rivojlanishga olib keladi.

Ichki nazorat tizimlari moliyaviy risklarni boshqarishning ajralmas qismi hisoblanadi. Ular korxonaga moliyaviy operatsiyalarni aniqlik bilan bajarish, qarzdorlikni nazorat qilish va risklarni

minimallashtirish imkonini beradi. O'zbekiston Pochtasi tajribasida ko'rinib turganidek, moliyaviy monitoring tizimlarini zamonaviylashtirish va avtomatlashtirish moliyaviy xavflarni prognozlash samaradorligini oshiradi. Real sektor korxonalari uchun ichki audit va monitoring tizimlarini takomillashtirish, operatsion xatolarni minimallashtirish va moliyaviy holatni doimiy kuzatish muhimdir.

Moliyaviy risklarni boshqarishda majburiyatlarni nazorat qilish muhim ahamiyatga ega.

Majburiyatlar oshib borishi bilan likvidlik xavflari ham ortadi. O'zbekiston Pochtasi kabi korxonalar uchun qisqa muddatli qarzlarni boshqarish, likvidlikni saqlash va qarzlarni qayta moliyalashtirish strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Bu korxonalarning moliyaviy barqarorligini oshirish va to'lov qobiliyatini ta'minlashga yordam beradi.

Moliyaviy monitoring va risklarni boshqarishda raqamli texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Sun'iy intellekt va blockchain texnologiyalari moliyaviy risklarni prognozlashda va boshqarishda samaradorlikni oshiradi. O'zbekiston Pochtasi misolida bu kabi texnologiyalarning joriy qilinishi real vaqt rejimida moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish, xatolarni minimallashtirish va moliyaviy xavflarni kamaytirish imkoniyatini yaratadi.

Real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarish uchun sug'urta qilish va xedjlash usullari muhim vositalar hisoblanadi. Xedjlash valyuta kurslari, foiz stavkalari va boshqa bozor xavflaridan himoya qilish imkonini beradi, sug'urta esa aktivlarning yo'qotilishidan moliyaviy zararlarni qoplashga xizmat qiladi. Ushbu vositalar risklarni boshqarish jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rilishi kerak.

Muhokama qismi shuni ko'rsatadiki, moliyaviy risklarni boshqarish real sektor korxonalari uchun zarur va dolzarb masaladir. Aktivlar va majburiyatlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash, ichki nazorat tizimlarini takomillashtirish, diversifikatsiya qilish va raqamli texnologiyalarni joriy etish kabi strategiyalar moliyaviy xavflarni minimallashtirishga yordam beradi. O'zbekiston Pochtasining misoli shuni ko'rsatadiki, samarali moliyaviy boshqaruv nafaqat xavflarni kamaytiradi, balki korxonaning moliyaviy barqarorligini va uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Real sektor korxonalari ushbu yondashuvlarni amalda qo'llash orqali barqaror rivojlanishga erishish imkoniga ega.

Xulosa

Real sektor korxonalarida moliyaviy risklarni boshqarish korxonaning moliyaviy barqarorligi, raqobatbardoshligi va uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlash uchun strategik ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, moliyaviy risklarni samarali boshqarish uchun zamonaviy yondashuvlarni joriy etish zarur. Xususan, O'zbekiston Pochtasining 2018–2023-yillardagi moliyaviy ko'rsatkichlari asosida aktivlar va majburiyatlar o'sishining moliyaviy xavflarga ta'siri va ushbu xavflarni boshqarish usullari tahlil qilindi.

Moliyaviy monitoring tizimlarini kuchaytirish, ichki nazoratni takomillashtirish, xizmatlar diversifikatsiyasi va raqamli texnologiyalarni joriy etish moliyaviy xavflarni minimallashtirishda samarali vositalar hisoblanadi. Aktivlardan samarali foydalanish va majburiyatlarni nazorat qilish orqali korxonalar likvidlikni saqlashi va moliyaviy xavfsizlikni oshirishi mumkin.

Bundan tashqari, moliyaviy xavflarni sug'urta qilish va xedjlash kabi usullar korxonalarni kutilmagan yo'qotishlardan himoya qiladi. Real sektor korxonalari, xususan, O'zbekiston Pochtasi tajribasi shuni ko'rsatadiki, moliyaviy risklarni boshqarish strategiyalarini samarali qo'llash korxonani barqaror rivojlanish va raqobatbardoshlik sari yo'naltiradi.

Umuman olganda, moliyaviy risklarni boshqarish real sektor korxonalarining nafaqat bugungi faoliyatida, balki uzoq muddatli muvaffaqiyatida ham hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ushbu yondashuvlar real sektorning barqaror rivojlanishiga va milliy iqtisodiyotning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Abdullayeva, M. X. (2018). Moliyaviy risklarni baholashning xalqaro standartlari. Tashkent: TSUE Press.
2. Burxanov, A. U. (2021). Korxonalar moliyaviy barqarorligi: nazariya va amaliyot. Moskva: Ekonomika.
3. Douglas, W. H. (2016). The Failure of Risk Management: Why It's Broken and How to Fix It. New York: Wiley.
4. Frank, H. K. (2020). Risk, Uncertainty, and Profit. Chicago: University of Chicago Press.
5. Friedrich, A. H. (2021). The Fatal Conceit: The Errors of Socialism. London: Routledge.
6. Hull, J. C. (2017). Risk Management and Financial Institutions. 4th ed. New York: Wiley.
7. Lancaster, A., and Goff, S. (2019). Liquidity and Financial Risk Management in Modern Enterprises. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Nosirov, M. T. (2020). Real sektor korxonalarida moliyaviy boshqaruv va risklarni kamaytirish. Tashkent: TDIU Press.
9. Mu Fan, X., and Chen, H. (2018). Financial Risk Analysis in Global Enterprises. Beijing: China Financial Press.

10. Sholomitsky, D. (2017). Teoriya riska: Vybor pri neopredelennosti i modelirovanie riska. Moskva: Nauka.
11. Solodov, A. V. (2019). Strategii upravleniya finansovymi riskami v usloviyakh neopredelennosti. Sankt-Peterburg: Ekonomika.
12. Шайхутдинова, Г. Р. (2023). Обеспечение экономической безопасности предприятия через управление внутренними рисками. Москва: Финансы и кредит.
13. Xudaynazarova, D. (2022). Raqamli texnologiyalarning moliyaviy risklarni boshqarishda roli. Tashkent: Iqtisodiyot va Innovatsiyalar Jurnali.
14. Muñoz, R., and Sánchez, M. (2021). Digital Technologies in Financial Risk Management. Madrid: European Financial Studies.
15. <https://uz.post>
16. <https://openinfo.uz>